

Dr. Ferencz Zoltán

Az energiafelhasználást befolyásoló társadalmi folyamatok és igények a klímaváltozás tükrében

Climatters / Klímaügyeink konferencia ■

Nemzeti Közszolgálati Egyetem ■

2018. május 24.

Vázlat

Háztartások energiatartóssága

Energiaszegénység

Takarékossági stratégiák

ESS 2017. évi adatfelvétel eredményei

Energiatakarékossági attitűdök

Klímaváltozás és hatásai

**A klímaváltozás csökkentésére kialakított
policy-k megítélése**

Háztartások energiatartása

A társadalom egyre erősebben energiatartó – egyre több, a társadalom életében szokásos tevékenység elvégzéséhez szükséges energia. A háztartások időtöltése a kutatási eredmények alapján a kevésbé energia intenzív tevékenységről a több energiát igénylő tevékenységek felé mozdult el. Ennek következményeképp az otthoni energiatartást az időspóroló háztartási eszközök elterjedésével nőtt.

A háztartások legtöbbször ételmiszerre költenek (26,7%). A kiadások második legnagyobb szelete a **lakásfenntartás és háztartási energia (21,6%)**.

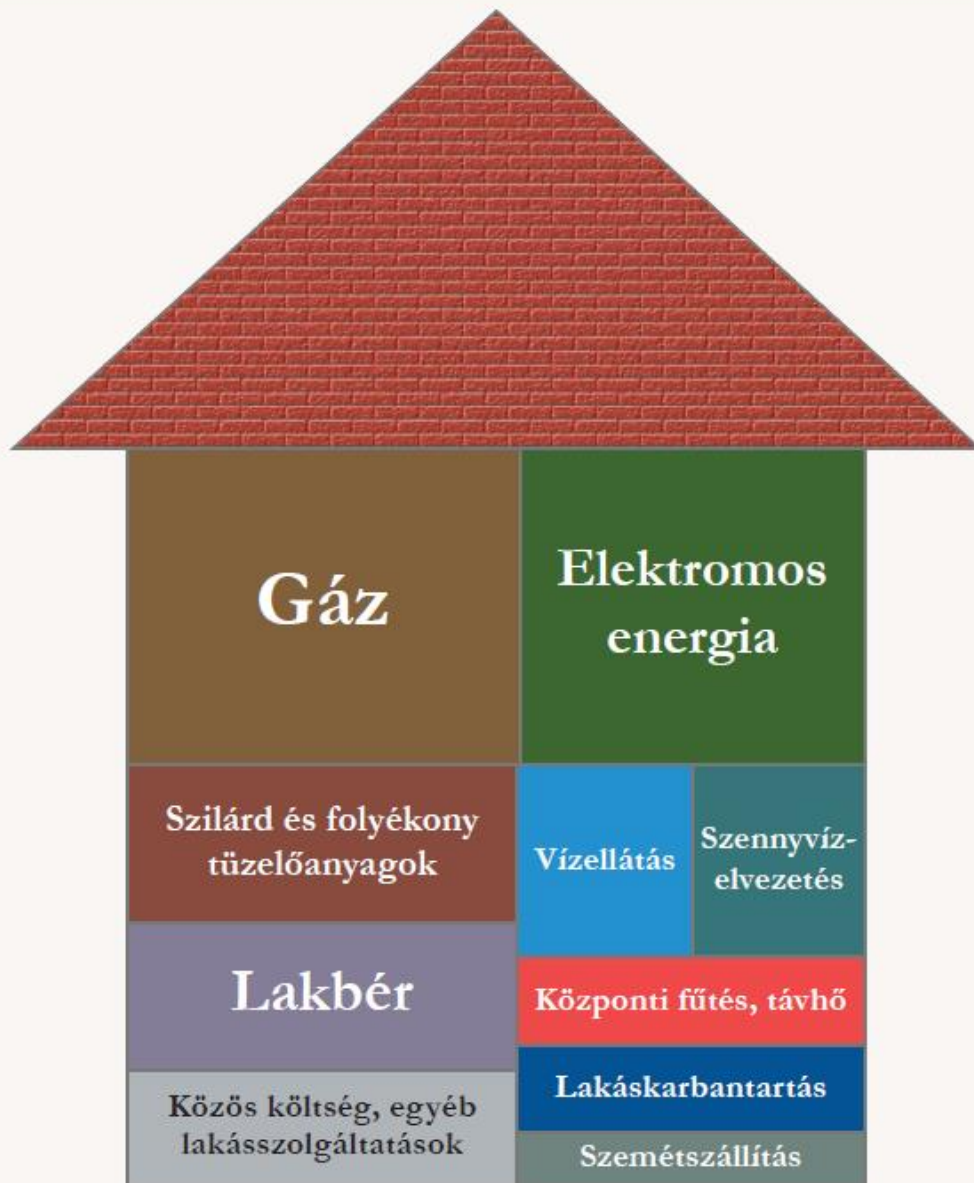
2017-ben az erre fordított 17,2 ezer forint egy főre jutó havi összeg reálértéken 1,2%-kal meghaladta az előző év azonos időszakit.

A háztartások egy főre jutó éves lakásfenntartási és háztartásienergia-kiadásainak szerkezete, 2016

A háztartások

Fogyasztási
főcsoportok

- Élelmiszerek és alkoholmentes ital
- Szeszes italok, dohányárak
- Ruházat és lábbeli szolgáltatás
- Lakásfenntartás, háztartási energia
- Lakberendezés, háztartásvitel
- Egészségügy
- Közlekedés
- Hírközlés
- Kultúra, szórakozás
- Oktatás
- Vendéglátás és szállhely-szolgáltatás
- Egyéb termékek és szolgáltatások
- Összesen**

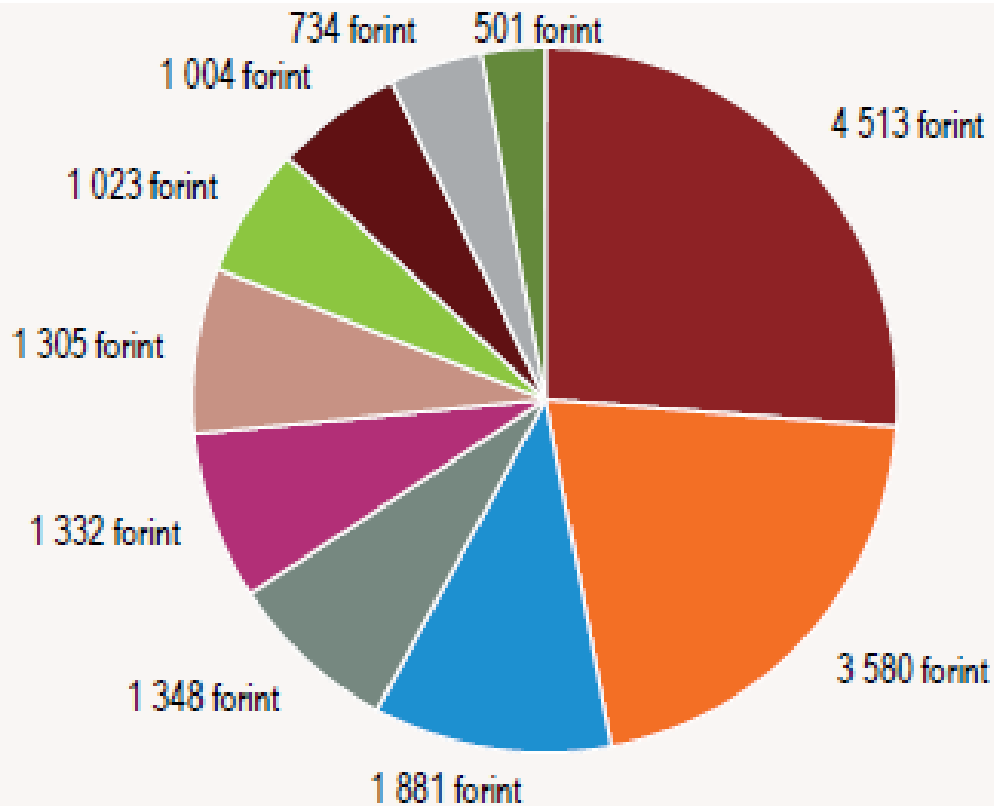
Lakásfenntartáson belül a legnagyobb, 63,9%-os részarányú kiadás a 11 ezer forintos fejenkénti havi összeget jelentő **háztartási energia**.

Az energiahordozók és fűtőanyagok ára érdemben nem változott, ugyanakkor a lakosság fogyasztásának növekedési üteme folytatódott.

2017 I. félévében az előző év azonos időszakához képest fejenként 256 forinttal, reálértéken 6,0%-kal emelkedtek a lakosság gázra fordított havi kiadásai.

A legnagyobb drágulás a **szilárd tüzelőanyagoknál** volt, az árváltozás hatására a szénre, brikettre, tűzifára fordított kiadások folyó áron 90,6%-ra mérséklődtek.

A háztartások egy főre jutó havi lakásfenntartási kiadásainak megoszlása, 2017. I. félév

- Gáz
- Elektromos energia
- Szilárd és folyékony tüzelőanyagok
- Vízellátás
- Lakbér
- Társasház közös költsége, egyéb lakásszolgáltatások
- Központi fűtés, távhő
- Szennyvízelvezetés
- Szemétszállítás
- Lakáskarbantartás, javítás

Energiaszegénység

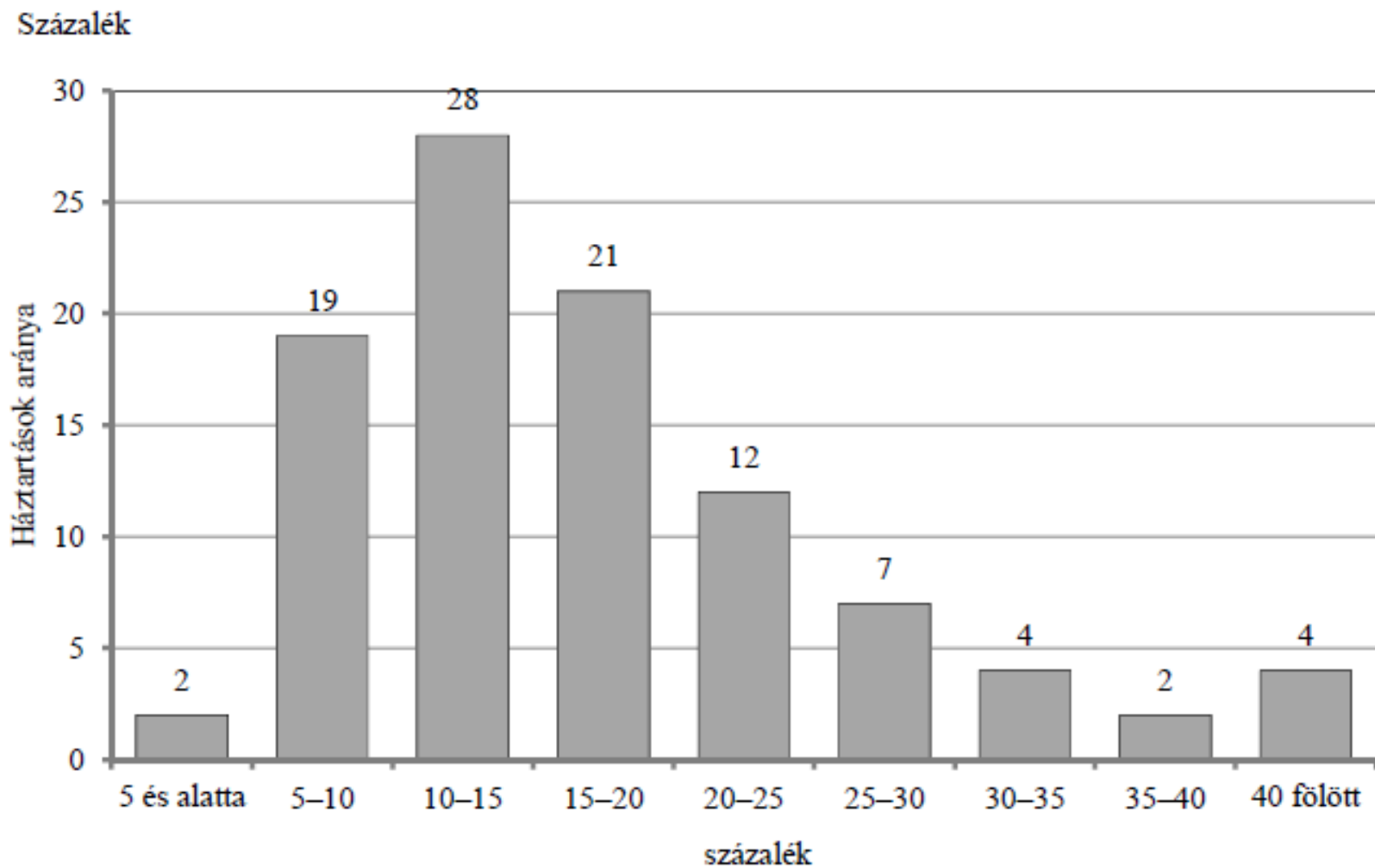
Az energiaszegénységnek nincs egységes, uniós szinten elfogadott definíciója.

A leggyakrabban használt (angol) értelmezés szerint egy háztartás akkor tekinthető energiaszegénynek, ha nem képes megfelelő szintre fűteni lakását, illetve a megfelelő fűtés aránytalan terhet jelent, azaz a háztartás bevételeinek egy meghatározott százalékánál többet költ energiára.

Ezelőtt, 2001-2013 között más definíciót használtak: a küszöb a nemzeti mediánérték kétszeresénél húzódott.

Vagyis eszerint azokat tekintették energiaszegénynek, ahol a háztartás jövedelmének 10 százalékánál többet kellett az otthon melegen tartására fordítani.

1. ábra. Az energiaköltségek aránya a háztartások jövedelmében, kategóriánként

⁵ Például Kapitány Zs. – Molnár Gy. [2012]: Egyenlőtlenség és mobilitás a magyar háztartások jövedelmében, kiadásában és tartós fogyasztási cikkeinek állományában. *Közgazdasági Szemle*. 59. évf. 12. sz. 1015–1041. old.

Ha a régi brit metodikát vesszük át, akkor a háztartás jövedelmének 28 százalékánál húzódik az energiaszegénység határa.

Ebben az értelmezésben azok a háztartások energiaszegények, amelyek éves bevételük 28 százalékánál több pénzt fordítanak lakásuk energiaigényének fedezésére.

E megközelítés szerint Magyarországon a háztartások 10 százaléka, körülbelül 380 ezer háztartás tartozik az energiaszegénynek tekinthető háztartások közé.

Ha az új, szegénységi küszöböt is tartalmazó definíciót alkalmazzuk, akkor a háztartások 21 százaléka, vagyis mintegy 800 ezer háztartás tekinthető energiaszegénynek.

A magyar háztartásokat a régi brit definíció szerint vizsgálva azt látjuk, hogy az energiaszegény **háztartások felét az egyedülállók alkotják**, míg az összes háztartás körében részarányuk csupán 24 százalék.

Ezzel szemben a jelenlegi, szegénységi küszöböt tartalmazó definíció szerint az **egyedülállókból álló háztartások részaránya** az energiaszegényeken belül **csak 30 százalék**.

Nagyobb viszont a gyermekes családok súlya: az energiaszegények 42 százaléka gyermekes háztartás, míg a régi (10 százalékos) definíció szerint nézve ez csak 22 százalék.

Épülettípusonként tekintve **az energiaszegény háztartások 75–80 százaléka családi házban él.**

Átlagosan a válaszadók **39 százaléka** állította, hogy **nagyon megterhelő** számukra a lakás fenntartása. **Leginkább a nagycsaládos, illetve a gyermekeiket egyedül nevelő szülőkből** álló háztartások számára jelent fokozott megterhelést: 54–58 százalékuk válaszolta azt, hogy az nagyon megterhelő.

Legkevésbé a gyermektelen párok számára probléma: 24–29 százalékuk jelezte, hogy nagy megterhelést jelent a lakás fenntartása.

Takarékossági stratégiák

Bár nem követik nyomon pontos fogyasztásukat, azt azért a *legtöbb család érzi, hogy valamilyen módon spórolni kell*. Ezt támasztja alá, hogy a válaszadók *30%-a készülékei karbantartásával, többnyire a hűtő időszakos leolvasztásával, illetve 22% a töltőberendezések kikapcsolásával igyekszik csökkenteni rezsijét*.

Mindez viszont arra utal, hogy a lakosság egyáltalán nincs tisztában lehetőségeivel. Megközelítőleg 1/3 tudja azt, hogy a rezsit hőszigeteléssel, ablakcserével, illetve korszerűbb fűtési rendszerrel lehetne még alacsonyabb szintre csökkenteni. Bízható az is, hogy a fent leírtak ellenére a családok többsége szeretne tudatosabbá válni, és igénylik ezen ismereteik bővítését.

ESS 2017. évi adatfelvétel eredményei

Energiatakarékosági attitűdök

- Ha új elektromos berendezést venne, jelentős mértékben figyelne arra, hogy a leginkább energiahatékony készüléket válassza 7,6 / 11.

Leginkább az 50-59 éves korcsoport tagjai, a felsőfokú végzettségűek; az egyéni vállalkozók; a 8-10. jövedelmi decilisbe tartozók és azok tesznek így, akik jól kijönnek a jövedelmükből.

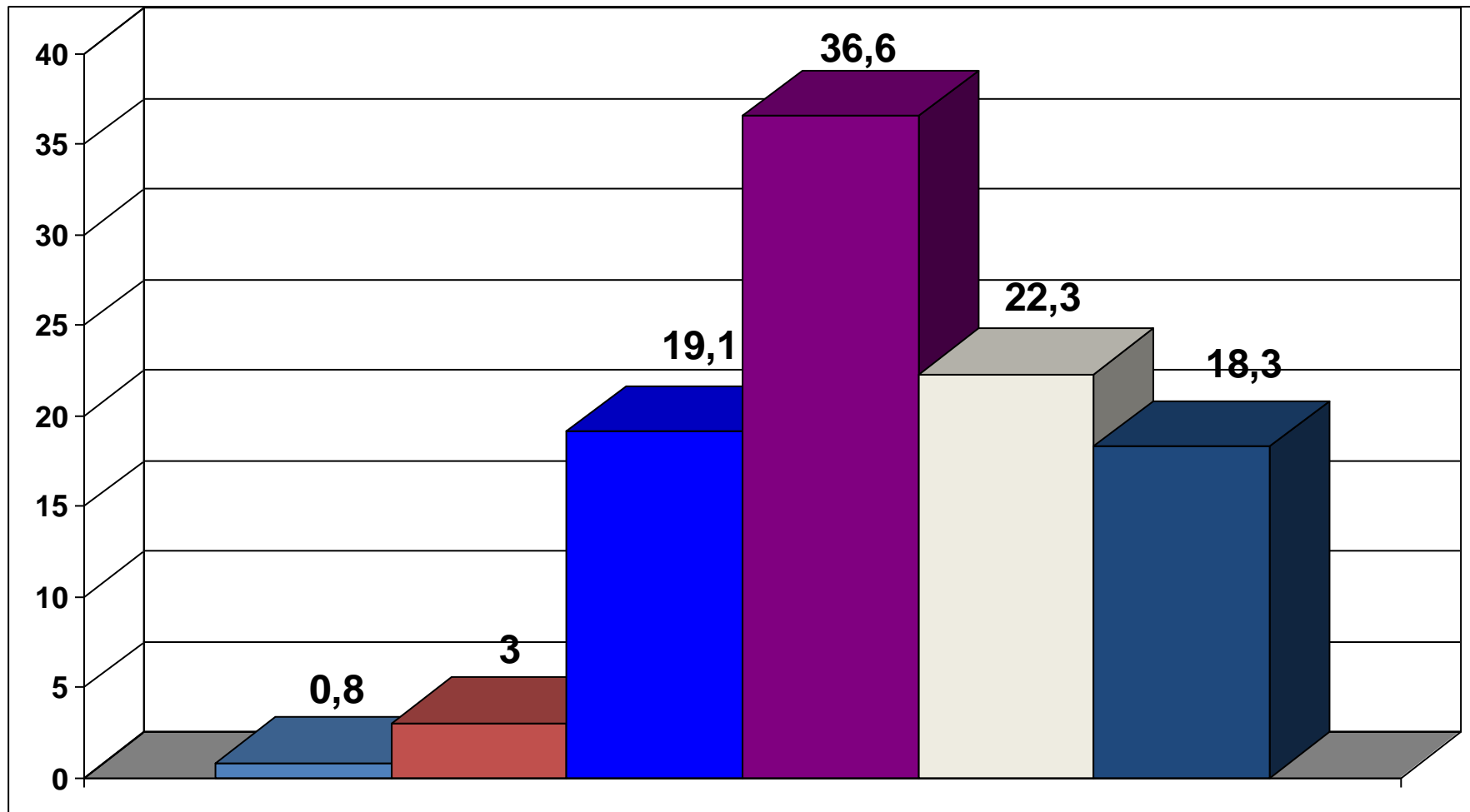
- Viszonylag gyakran tesz valamit az energiafelhasználás csökkentésére a lakosság több, mint háromnegyede (77,1%).

Leginkább azok, aki jól kijönnek a jövedelmükből.

- A válaszadók ennek ellenére inkább nem biztosak abban, hogy kevesebb energiát tudnának használni, mint amennyit most használnak. 5,1/11

Határozottabban fogalmazták meg ezt a véleményt a 18-29 éves; a legalább érettségizettek és a nagyvárosokban élők.

Milyen gyakran tesz valamit az energiatelhasználása csökkentéséért?

soha nagyon ritkán néha gyakran nagyon gyakran mindig

A megkérdezettek 2/3-a valamennyire aggódik amiatt, hogy az energia sok ember számára túl drága lesz.

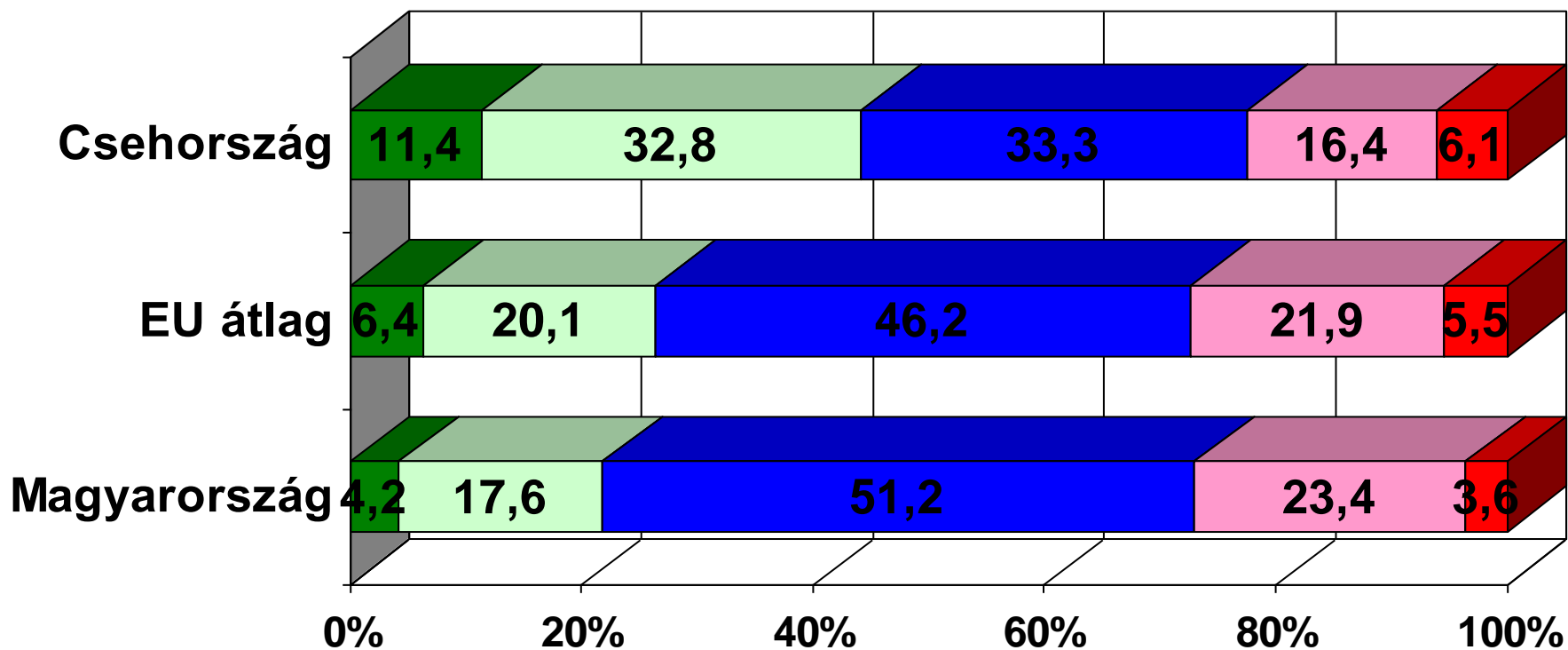
Leginkább a max. 8 általános végzettséggel rendelkezők; az 1.,2., és a 10. (!) jövedelmi decilisbe tartozók; valamint azok, akinek nehézséget jelent kijönni a jövedelmükből.

A klímaváltozás miatt nem aggódnak jelentős mértékben.

A válaszadók úgy gondolják, hogy ha az emberek tömegesen csökkentették energiafelhasználásukat, az sem csökkentené a klímaváltozást.

Az átlagosnál pozitívabban gondolkodnak erről a diplomások; a kisvárosban élők; a 4-8. jövedelmi decilisbe tartozók; és azok, akik kijönnek a jövedelmükből és akik nagyon aggódnak a klímaváltozás miatt.

Mennyire aggódik a klímaváltozás miatt?

■ egyáltalán nem ■ kis mértékben ■ valamennyire
■ nagyon ■ jelentős mértékben

Még kevésbé bizakodóak abban a kérdésben, hogy az emberek csökkenteni fogják a klímaváltozás miatt az energiafelhasználásukat. (3,35/11)

Kicsit bizakodóbbak abban a tekintetben, hogy a kormányok a jelenleginél nagyobb mértékben tesznek majd valamit a klímaváltozás csökkentésére. (4,25/11)

A saját energiafogyasztás csökkentésükről gondolják legkevésbé, hogy hozzájárulhatna a klímaváltozás csökkentéséhez. (3,77/11)

Ebben az átlagosnál pozitívabban gondolkodnak a diplomások és azok, akik kijönnek a jövedelmükből, valamint azok, akik szerint valószínűleg változik a klíma. Azok, akik szerint biztos a klímaváltozás, nagyon negatívan ítélik meg a saját lehetőségeiket.

A klímaváltozás csökkentésére kialakított policy-k megítélése

1. A fosszilis tüzelőanyagokra adók kivetése, azok növelése

A válaszadók relatív többsége elutasítja ezt a javaslatot.

30% mellette; 46% ellene.

Különösen ellene foglaltak állást a szakmunkás végzettségűek; a falvakban élők valamint az anyagi nehézségekkel küzdők; míg az elővárosokban élő, a jövedelmeikből jól kijövők és a klímaváltozás miatt aggódók nagyobb arányban foglaltak állást mellette.

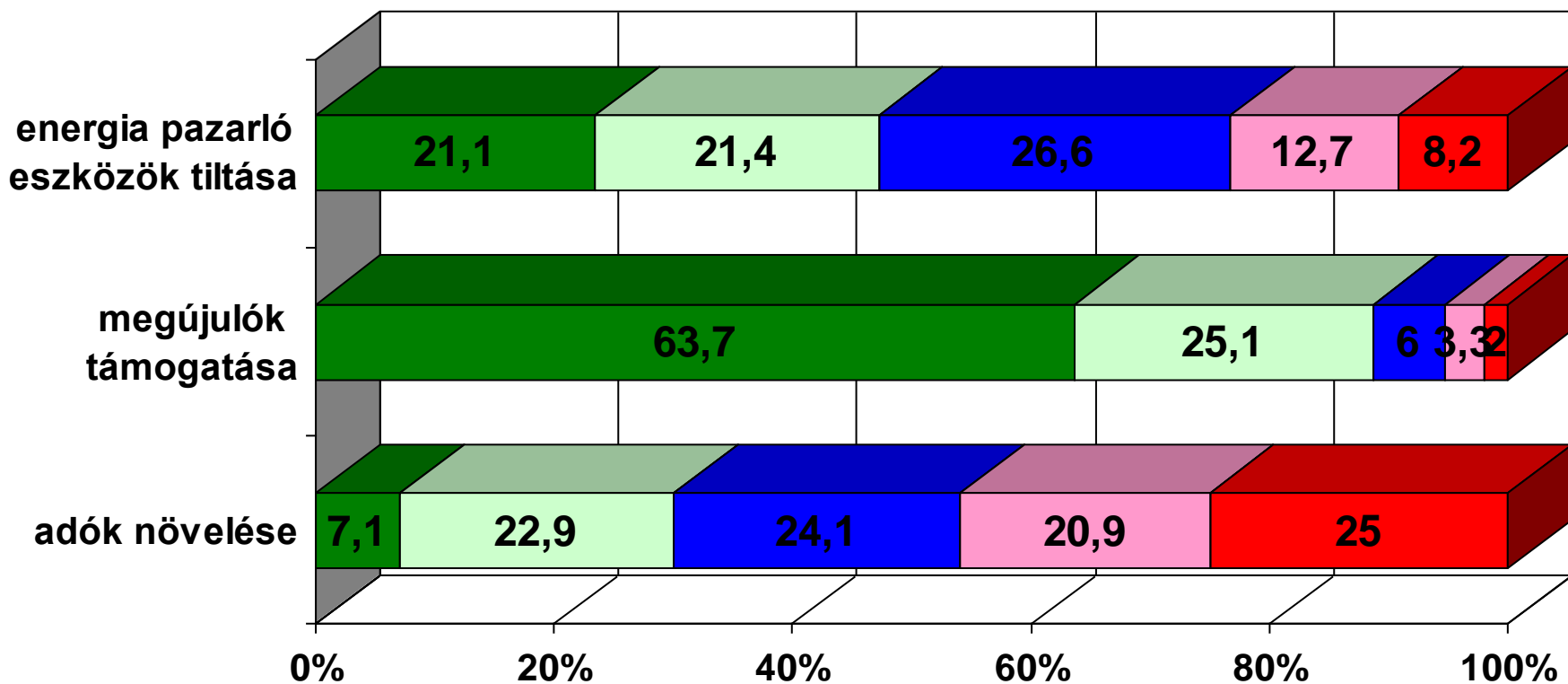
2. Megújuló energia használatának támogatása közpénzből A javaslat rendkívül nagy támogatottságot élvez (88,8%).

Az elővárosiak vannak inkább mellette, a klímaváltozás miatt valamennyire aggódók viszont ellene.

3. Jogszabályi tiltás a nem energiahatékony készülékek forgalmazására

A többség mellette foglalt állást, de ellene voltak inkább azok, akik nehézséggel jönnek ki a jövedelmükből és akik a klímaváltozás miatt aggódnak.

Mennyire támogatja az egyes javaslatokat?

Összegzés

Bár az energiaszegénység jelentős méreteket ölt Magyarországon is, a lakosság alacsonyabb jövedelmű csoportjai kevésbé hajlandóan takarékos cselekvésekre.

Annak ellenére van ez így, hogy a lakosság kétharmada aggódik az energiaárak emelkedése miatt.

Még kedvezőtlenebb a kép a klímaváltozással összefüggésben. A magyar lakosság többsége nem aggódik a klímaváltozás miatt.

Ráadásul többségében úgy gondolkoznak, hogy az energiafelhasználás tömeges visszafogása sem javítana a klímaváltozáson.

Kételyüket fogalmazták meg azzal kapcsolatban, hogy az emberek hajlandóak lennének az energiafogyasztásukat visszafogni a klímaváltozás miatt. Nem sokkal jobbra ítélték saját lehetséges szerepüket sem. Inkább várják azt, hogy a kormányok tegyenek lépéseket ennek a kérdésnek a megoldására.

Felhasznált irodalmak

Fülöp O. - Lehoczki-Krsjak A.: Energiaszegénység Magyarországon, in.: Statisztikai Szemle, 92. évfolyam 8—9. szám 820-832.o.

Szakirodalmi összefoglaló az energia- és alternatív energiafogyasztás Magyarországon témakörében Készítette: Putzer Petra és Pavluska Valéria PTE KTK; TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0058; 2013

Fülöp O. - Kun Zs. LAKOSSÁGI ENERGIAHATÉKONYSÁGI BAROMÉTER 2014. Az Energiaklub lakossági felmérése

Köszönöm a figyelmüket!

ferencz.zoltan@tk.mta.hu